

INHOLLAND Academy

Studiehandleiding

Schoolmaatschappelijk Werk

Verdiepende cursus

Voorwoord

In deze map treft u een diversiteit aan informatie over het thema schoolmaatschappelijk werk, dat de leidraad vormt voor de verdiepende cursus Schoolmaatschappelijk werk.

De map bevat algemene informatie over Schoolmaatschappelijk werk en inhoudelijke informatie over onderdelen van het programma.

Graag wens ik u een Leerzaam en plezierig traject toe.

Monica Teunis
Opleidingsadviseur/Accountmanager Social Work
Inholland Academy

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Uitgangspunten voor de cursus.....	4
Doel van de cursus.....	4
Inhoud van de Studiehandleiding.....	4
Studiebelastingsuren.....	5
Structuur van de scholing	5
Literatuur.....	5
Programma en studietaken	6
Les 1. Introductie.....	6
Les 2. Kortdurende hulpverlening.....	7
Les 3. Samenwerken.....	8
Les 4. Casusbeschrijving en presentatie.....	9

Inleiding

Van scholen wordt meer gevraagd dan alleen het bieden van goed onderwijs. Het aantal leerlingen met multi problematiek is toegenomen en bovendien is de problematiek gecompliceerder geworden. Van de school wordt verwacht dat zij deze leerlingen zoveel mogelijk binnen school begeleiden.

Het schoolmaatschappelijk werk biedt laagdrempelige hulpverlening en opvoedingsondersteuning aan leerlingen en ouders. Ook worden de school en leerkrachten ondersteund bij vroeg signalering en bij het omgaan met leerlingen met psychosociale problemen.

Met de ontwikkeling naar inclusie onderwijs wordt de noodzaak voor scholen om een beroep te doen op het schoolmaatschappelijk werk alleen maar groter. Er zijn veel ontwikkelingen binnen het werkveld. In het kader van Passend Onderwijs zijn scholen verplicht om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een goede onderwijsplek te bieden. In het primair en voortgezet onderwijs zijn 152 samenwerkingsverbanden opgericht. Daarbinnen werken het regulier onderwijs en het speciaal onderwijs nauw samen.

Per 1 januari 2015 valt de jeugdzorg onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. De wijkteams en de Centra voor jeugd en Gezin spelen hierbij een belangrijke rol. Voorzieningen en hulpverlening moet zich meer richten op het empoweren van kinderen, jongeren en opvoeders.

Het schoolmaatschappelijk werk zal zich de komende periode stevig moeten positioneren om de continuïteit ervan te handhaven. Dit biedt perspectief en nieuwe uitdagingen.

Uitgangspunten voor de cursus

In deze cursus wordt aangesloten bij de ervaring en de competenties waarover maatschappelijk werkers al beschikken. Bestaande werkwijzen, zoals casemanagement en kort methodisch werken, worden ingezet in de specifieke context van de school en gericht op het communiceren met kinderen en hun ouders.

In deze cursus richten wij ons op het schoolmaatschappelijk werk in het primair en voortgezet onderwijs. In de verdiepende cursus staan toekomstige veranderingen in onderwijs en jeugdzorg centraal en wordt methodisch werken benaderd vanuit het perspectief van innovatie en evidence based werken.

Doel

Aan het eind van de cursus kunnen deelnemers zich als schoolmaatschappelijk werker legitimeren en positioneren om de continuïteit van het schoolmaatschappelijk werk te waarborgen. Tevens bent u in staat om recente ontwikkelingen te signaleren en te integreren in de methodiek en praktijk van alledag.

Inhoud

Deze studiehandleiding is bedoeld als studiemateriaal bij het verwerven van de kerncompetenties voor schoolmaatschappelijk werk. U vindt in de handleiding opdrachten die helpen de methodische concepten te verwerven en toe te passen. Om leerresultaat zo optimaal mogelijk te maken, is het van belang dat u de opdrachten voorafgaand aan het desbetreffende college maakt. Het zijn opdrachten die tijd vragen. Met name het

bestuderen van de literatuur en het voorbereiden en uitwerken van casussen neemt de nodige tijd in beslag.

Studiebelasting

Voor het bestuderen van de literatuur en het uitvoeren van opdrachten dient u rekening te houden met een tijdsinvestering van circa drie tot vijf studie uren per week.

Structuur

Voor aanvang van het traject heeft een goede beginsituatieverkenning plaatsgevonden, door middel van een persoonlijk leerplan. Dit plan dient als kader voor het leerproces van de cursist gedurende de opleiding. De cursist geeft in dit plan aan wat er nog geleerd moet worden en reflecteert hierop. In dit plan wordt beschreven welke gewenste doelen behaald dienen te worden.

Het programma is thematisch opgebouwd, waarbij aspecten van het beroepsmatig handelen aan de orde komen. Casuïstiek staat hierbij centraal. De thema's binnen de opleiding worden zo veel mogelijk op de actualiteit toegespitst. Binnen de cursus vinden er intervisiebijeenkomsten plaats op basis van de door deelnemers ingebrachte vragen en casuïstiek

Literatuur

Voor deze cursus dient u de volgende literatuur aan te schaffen;

- Ahaus en Diepman; *Balanced Scorecard & INK-managementmodel*. Kluwer, ISBN 9013022405
- Riezebos en van der Grinten; *Positioneren*. Boom, ISBN 9789047300175
- Mulligen, W.van, Mijland, I., Nieuwenbroek, A. (2009). *Handboek Kleine psychopathologie in school*. Uitgeverij: Quirijn, Esch ISBN: 978-90-79596-08-9
- van Dijk Wapstra. *Een Goede Samenwerking*. Thieme Meulenhoff, ISBN 9006950386
- Bannink, F. *Oplossingsgerichte vragen*. Harcourt Book Publishers. ISBN 9789026517808

Programma en studietaken

Les 1   Introductie

Bestuderen:

- Uit het boek: 'Balanced scorecard & INK-managementmodel':
    Hoofdstuk 2: Visieontwikkeling
- Uit het boek 'Positioneren':
    Hoofdstuk 1: Inleiding.
    Hoofdstuk 2: Organisatie-identiteit.
    Hoofdstuk 6: Het kiezen van een positionering.

Opdrachten

1. Beschrijf de missie en visie en strategie vanuit de eigen organisatie en de daaruit voortvloeiende taak en functieomschrijving.
2. Benoem vanuit de eigen organisatie producten waaraan behoefte is en die nog niet geïmplementeerd zijn.
3. Voorbereiding casusbeschrijving en presentatie in subgroepen.

Programma

- Kerncompetenties voor schoolmaatschappelijk werk: introductie
    Inventariseren leerdoelen en verwachtingen.
- Missie en visie: korte inleiding.
- Positionering : korte inleiding.

Plenair:

Missie en visie, strategie en taak en functieomschrijving.

Subgroepen:

Uitwerken van een product en het maken van een plan van aanpak om het product binnen de eigen organisatie te implementeren en te genereren. Er wordt bij het uitwerken van deze opdracht gebruik gemaakt van een Brand-Positioning Sheet(BPS).

Plenaire bespreking.

Evaluatie van deze les.

Les 2 Kortdurende hulpverlening

Vorbereiding op les 2

Bestuderen

Uit het boek 'Oplossingsgerichte Vragen':

- Hoofdstuk 1: Oplossingsgerichte gespreksvoering.
- Hoofdstuk 2: Motivatie en samenwerkingsrelatie.
- Hoofdstuk 3: Het eerste gesprek.
- Hoofdstuk 4: Het vervolgesprek.
- Hoofdstuk 6: Afsluiting van de gesprekken.
- Hoofdstuk 7: Meer oplossingsgerichte vaardigheden

Opdrachten

1. Werk schriftelijk een casus met lichte tot zware problematiek uit, volgens het model van oplossingsgerichte gespreksvoering. Hier wordt in de les mee gewerkt. Geef een voorbeeld van lichte problematiek en van zwaardere problematiek.
2. Werk schriftelijk een casus uit van een cliënt die in crisis verkeert. Gebruik daarbij de oplossingsgerichte vragen.
3. In hoofdstuk 7 uit Oplossingsgerichte vragen wordt een overzicht gegeven van oplossingsgerichte vaardigheden. Welke vaardigheden spreken je aan om zelf in de praktijk toe te passen en waarom?
4. Denk na over leerdoelen.

Programma:

- Literatuur bespreking. Wat is herkenbaar, wat is nieuw.
- Bespreking opdrachten.
- Korte inleiding oplossingsgerichte gespreksvoering
- Oefening in tweetallen.
- DVD Classroom solutions WOWW Approach.
- Oefenen met afnemen assessment (rollenspelen).

Plenaire bespreking.

Evaluatie van de les

Les 3 Samenwerken

Vorbereiding les 3

Bestuderen

Uit het boek 'Oplossingsgerichte vragen':

- Hoofdstuk: 8. Samenwerken met andere professionals.

Uit het boek 'Een goede samenwerking':

- Hoofdstuk 1: Wat is goed samenwerken.
- Hoofdstuk 2: Samenwerkingscontract.
- Hoofdstuk 3: Waarom samenwerken.

Opdrachten

1. Beschrijf waaraan volgens jou een goede samenwerking moet voldoen.
2. Bestudeer uit: 'Een goede samenwerking', hoofdstuk 4.3 Communicatiestijlen.
3. Geef bij elk van de communicatiestijlen aan hoe jij in een ZAT deze stijlen toepast.
4. Werk een casus uit van een basisschoolleerling of een adolescent met problemen op school om in te brengen in het ZAT (Zorg en Advies team). Beschrijf de problematiek en het plan van aanpak.

Programma

- Literatuur bespreking
- Bespreken opdrachten.
- In tweetallen de samenwerkingsvaardigheden bespreken aan de hand van een checklist.
- Plenaire terugkoppeling.
- Power Point Zorg en Advies team.
- Plenaire bespreking.

Casuïstiek

Bespreken casuïstiek in het Zorg en Advies Team (rollenspel). Met als doel je te legitimeren en positioneren als schoolmaatschappelijk werker.

De bespreking van de casus in het ZAT gebeurt door middel van het toepassen van de Incident methode. Deze methodiek bevordert het op effectieve wijze samenwerken binnen het Zorg en Advies Team.

Plenaire bespreking

Evaluatie van deze les

Les 4 Casusbeschrijving en presentatie

Vorbereiding les 4

Bestuderen

Uit het boek: Handboek Kleine Psychopathologie in school:

- Hoofdstuk 5: Angststoornissen.
- Hoofdstuk 7: Gedragsstoornissen.
- Hoofdstuk 9: Stemningsstoornissen.
- Hoofdstuk 13: Verslavingen.
- Hoofdstuk 15: Suïcidaliteit en automutilatie.

Opdrachten

Dit is een gezamenlijke opdracht waarin opvoedings- en adviesvragen worden onderzocht en verwerkt in een casusbeschrijving, die de basis vormt voor een presentatie. De nadruk ligt op informatieverzameling en -overdracht. Er worden drie producten van de studenten verwacht een casusbeschrijving, een opzet voor de presentatie en de presentatie. Het onderwerp van de presentatie dient vooraf te worden goedgekeurd door de docent.

Instructie

Studenten maken in groepjes van 3 of 4 een keuze uit één van de onderstaande gebieden:

- a) Ontwikkelings- en opvoedingsvragen m.b.t. de ontwikkeling van kinderen van 6-12 jaar.
  - b) Ontwikkelings- en opvoedingsvragen m.b.t. de ontwikkeling van jongeren van 12-18 jaar en
  - c) Groepsvoorlichting en themabijeenkomsten voor(opvoeders van)jongeren van 12-18 jaar.
  - d) Het presenteren van een groepstraining voor jongeren over een bepaald thema. In de leeftijdsgroep 6-12 of 12-18 jaar.
- Jullie gaan op zoek naar een veel voorkomende vraag of probleem binnen de gekozen leeftijdsgroep, waar je als schoolmaatschappelijk werker mee te maken zou kunnen krijgen.
  - Jullie gaan op zoek naar achtergrondinformatie, de mogelijke adviezen of ondersteuning.
  - Jullie maken een casusbeschrijving waarin het gekozen advies en/of aanpak met de ouders en/of de jongeren worden besproken.
  - Jullie maken een opzet voor de presentatie. De presentatie heeft de vorm van een voorlichtingsbijeenkomst. De achtergrondinformatie en de casusbeschrijving vormen de ingrediënten voor een presentatie. Het doel van deze presentatie is dat medestudenten zowel de informatie als een duidelijk beeld krijgen van de wijze waarop een schoolmaatschappelijk werker zo'n advies of ondersteuningsgesprek aanpakt. Bovendien leer je jezelf vanuit de functie van schoolmaatschappelijk werker te legitimeren en te profileren.
  - Jullie concretiseren de vraag of het probleem.
  - Jullie geven een onderbouwd advies tijdens de presentatie.
  - De presentatie heeft een interactieve vorm, door bijvoorbeeld het gebruik van stellingen.
  - De presentatie duurt inclusief beoordeling 60 minuten.
  - Zorg dat ieders aandeel in de opdracht, duidelijk wordt aangegeven.

Programma

- Voorbereiding presentaties.
- Presentaties en beoordeling.
- Plenaire na bespreking.
- Evaluatie van de cursus
- Persoonlijke boodschappen.
- Uitreiking certificaten en afsluiting.